vergadering **C165**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 10 februari 2022

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de gevolgen van mediaconcentratie voor de diversiteit van de nieuwsberichtgeving in Vlaanderen
– 1573 (2021-2022) 3

VRAAG OM UITLEG van Klaas Slootmans aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de verkoop van de krantenwinkels van bpost aan de gokgroep Golden Palace
– 1598 (2021-2022) 9

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het advies van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende kinderarbeid in de media
– 1655 (2021-2022) 13

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het toenemende geweld tegen journalisten
– 1671 (2021-2022) 17

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de open brief van de Vlaamse Vereniging van Journalisten over de vergoeding van freelancejournalisten
– 1673 (2021-2022) 22

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de gevolgen van mediaconcentratie voor de diversiteit van de nieuwsberichtgeving in Vlaanderen – 1573 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, ik las zoals steeds een boeiende policy brief van het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec), met een onderzoek naar diverse thema's die spelen in de Vlaamse mediasector. In de policy brief van januari 2022 gaat het onder meer over de diversiteit van het aanbod van de nieuwstitels. In dit geval wordt specifiek DPG Media belicht, nadat men in een eerder onderzoek eenzelfde licht wierp op de diversiteit bij de Mediahuistitels.

Ik zal niet alle conclusies voorlezen, maar het is natuurlijk goed dat onafhankelijk onderzoek de mediaconcentratie in kaart brengt, naast de jaarlijks rapportage van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) in het rapport Mediaconcentratie. We moeten dat allemaal bekijken binnen de realiteit die we vandaag zien in het medialandschap. Er zou veel diversiteit zijn onder de aanbieders. Dat is in de context van onze markt weinig realistisch. We mogen de online concurrentie niet uit het oog verliezen. Het is dus logisch dat de aanbieders zoeken naar de schaalvoordelen. De onderzoekers doen ook, naar aanleiding van het onderzoek, enkele aanbevelingen.

Wanneer er fusies zijn moet er meer aandacht zijn voor het maatschappelijke belang. Wanneer men aan publieke financiering doet, moet men diversiteit eisen. En de overheid moet ook investeren in systematisch onderzoek naar de diversiteit en monitoren welke invloed de overname van Nederlandse nieuwsmedia door Belgische mediagroepen heeft.

Ik vond dit een heel interessant rapport om aan u voor te leggen.

Wat zijn uw bedenkingen en inzichten bij dit rapport?

Een van de beleidsvoorstellen gaat over de publieke financiering en de diversiteit die in ruil daarvan gevraagd wordt. Kunt u dat kaderen binnen de steunmiddelen die u in het Vlaamse relanceplan met minister Crevits hebt vrijgemaakt voor synergiën en efficiëntieoefeningen in het digitaal transformatieproces van nieuwsmedia? In welke beleidsaanbevelingen ziet u brood en welke visie hebt u daarop?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega Coenegrachts, ik verwijs in dit verband naar mijn antwoord op de vraag om uitleg nummer 317 van uw collega Katia Segers op 21 oktober 2021. Toen ging het ook over mediaconcentratie en de impact op diversiteit van de nieuwsberichtgeving.

Diversiteit in de media is essentieel om burgers zo goed en zo pluralistisch mogelijk te informeren. Mediaconcentratie moet daarom nauwlettend opgevolgd worden. Ik stel vast dat consolidatie vandaag een wereldwijde trend is in de mediasector, die ook positieve gevolgen met zich meebrengt, zoals ook te lezen is in het rapport van imec-SMIT (Studies in Media, Innovation and Technology).

De mediaconcentratie gaat al een aantal jaren hard, dat is duidelijk. Onze sterkste spelers gaan voor een assertieve strategie met onder meer acquisities in het buitenland. Zo is Mediahuis actief in de Benelux, Ierland en recent ook in Duitsland. DPG Media is actief in Nederland, Denemarken en Franstalig België.

Die elementen maken dat onze Vlaamse mediabedrijven zich verder versterken, niet alleen in Vlaanderen maar ook in het buitenland. Dat maakt ook dat ze grote schokken relatief goed kunnen opvangen. Zo was de coronacrisis in 2020 een moeilijk jaar. Maar in 2021 hebben ze het goed gedaan, zeker op het vlak van reclame-inkomsten. Ook de abonnementen zijn positief geëvolueerd.

Uit het laatste VRM-rapport blijkt dat de Vlaamse mediaspelers die inzetten op diverse mediaproducten en op de advertentie- én lezersmarkt tijdens de corona-crisis het hoofd boven water hebben gehouden.

Natuurlijk is dat een situatie die niet alleen voordelen heeft. Er zijn ook risico's aan verbonden. Mediaconcentratie en verminderde diversiteit in de media is een van de belangrijkste aandachtspunten. Daarom is het terecht om daarover hier vragen te stellen en om hier dat debat aan te gaan. Mediaconcentratie mag effectief niet leiden tot een inhoudelijke verschraling van het aanbod en mag zeker niet ten koste gaan van de pluraliteit.

Uit het rapport van imec-SMIT onthoud ik dat er zowel positieve als negatieve evoluties vastgesteld werden en dat waakzaamheid aangewezen blijft. Ik ben bovendien van mening dat dit rapport ook voor de betrokken mediaspelers zelf nuttig is om tot nieuwe inzichten te komen.

Eventueel verder onderzoek naar uitbreidingen van Vlaamse mediabedrijven in het buitenland zou waardevol kunnen zijn, maar staat voorlopig niet op de onderzoeks-agenda van mijn departement.

Specifiek wat de relance betreft, ben ik van mening dat de middelen uit het digitale transformatieprogramma het pluralisme en de nieuwsdiversiteit in Vlaanderen eerder zullen waarborgen en versterken dan er een risico voor te vormen.

De projectoproep 'Digitale transformatie' zet in op het versterken van het hele Vlaamse ecosysteem en zo ook van de verschillende mediaspelers die diverse nieuwsmerken aanbieden. Met deze oproep versterken we de mediasector in alle onderdelen van de waardeketen, om de basis voor mediapluralisme en nieuwsdiversiteit in Vlaanderen te versterken. We richten de oproepen enerzijds op grote projecten maar anderzijds ook op kleine projecten van kleinere spelers. De hypothese is dat ze kunnen bijdragen tot rijkdom en pluralisme in de Vlaamse mediasector.

Naast die projectoproep gaat er ook een stimulans naar de digitale transformatie van de regionale omroepen waarbij de nieuwsdiversiteit nog wordt versterkt door het inzetten van flexibele en digitale tools om lokaal nieuws sneller en directer bij de kijker en luisteraar te brengen. Collega Coenegrachts, ik breng in herinnering dat een van mijn voorgangers, minister Poma, een notoir lid van de voorganger van uw partij, omwille van die reden de regionale omroepen heeft willen oprichten: om de nieuwsdiversiteit te versterken. Dat gebeurde toen natuurlijk ten aanzien van de toenmalige Belgische Radio en Televisie (BRT), die toen het monopolie had. De situatie was anders. Men wou autonome redacties dichtbij de mensen. We kunnen in die traditie voortgaan en we blijven dus de regionale omroepen versterken.

Ten slotte wordt er ook een projectoproep desinformatie vooropgesteld waarmee sterk wordt ingezet op kwaliteitsjournalistiek en op het tegengaan van desinformatie en fake news. Dat draagt natuurlijk ook bij tot een sterke journalistiek die pluralistisch is en divers kan zijn.

De aanbevelingen zijn inderdaad interessant voor het beleid. Wat betreft de aanbeveling om fusies en overnames goed in het oog te houden, moet ik natuurlijk verwijzen naar de respectieve bevoegdheden in dit land. Fusies, overnames en samenwerkingsverbanden tussen ondernemingen vanaf een zekere omvang moeten vooraf worden goedgekeurd door de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) of in

sommige gevallen zelfs door de Europese Commissie. Op dit moment wordt mediapluralisme nog niet door de BMA meegenomen als criterium hierbij. In het kader van de herziening van het Mediadecreet zijn we momenteel aan het onderzoeken of een dergelijke toets eventueel opportuun zou kunnen zijn om toe te voegen aan de bevoegdheden van de VRM. Maar dergelijke aanpassing van de regelgeving op Vlaams niveau heeft ook maar zin als de federale wetgeving rond mededinging wordt aangepast. Op dat moment zal men ook moeten bekijken hoe we een en ander kunnen articuleren.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, dank u voor uw omstandige antwoord. Ik denk dat de agenda van het Overlegcomité stilaan ook buiten coronatijd gevuld raakt. Dit zijn toch interessante en belangrijke maatschappelijke uitdagingen waar we de verschillende niveaus op één lijn moeten krijgen.

Maar ik vind het absoluut de moeite waard om ook bij fusies van mediabedrijven te bekijken wat dat aan concentratie met zich meebrengt en wat dat doet met het landschap in het algemeen. De VRM is daar absoluut een geschikte partij voor.

U hebt gelijk: synergieën zijn natuurlijk niet slecht. Economische samenwerking en kostenefficiëntie kunnen we alleen maar toejuichen. Dat is wat we vooral monitoren. Daarover hebben we het met de VRM al gehad. Maar we zitten natuurlijk met effecten en met synergieën, ook soms redactioneel, die toch wel wat verder gaan en waar we niet in de val mogen trappen van de eenheidsworst. Er is een gevaar voor de diversiteit in de media. We zijn daar gelukkig nog niet, maar we moeten ervoor zorgen dat dat zo blijft.

We hebben nood aan meer van dat soort monitoring, die verder gaat dan het puur economische maar ook kijkt naar de redactionele diversiteit, die moet blijven bestaan. Ik denk dat we dit het best opnemen met de VRM. Minister, u zegt dat u dit zult doen via het departement, maar ik denk dat dit een uitgelezen rol is voor de VRM.

Ik dank u voor uw inzichten en voor uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): We zien dat de mediadiversiteit onder druk staat door de economische realiteit in de mediawereld. Jaar na jaar zien we inderdaad consolidaties, efficiëntieoefeningen en fusies. Om te overleven in die sector heb je gewoon vroeg of laat een zeker gewicht nodig. Dat is gewoon de realiteit. Niet alleen in Vlaanderen is dat zo, ook op de buitenlandse markt, zeker de digitale. Maar ja, de drang naar of de dwang tot consolidatie is natuurlijk moeilijk te verenigen met de nood aan diversiteit, die samenhangt met kwaliteit.

Minister, denkt u niet dat bij de toekenning van de landelijke zenders een kans is blijven liggen om de diversiteit in de markt te stimuleren?

De beleidsaanbevelingen van Jonathan Hendrickx liegen er niet om. Hij praat over een op zijn minst problematische tegenstelling tussen bedrijfsautonomie en de verwachtingen die opdoemen vanuit de overheid. Het zou nuttig zijn om daar meer onderzoek naar te doen.

Minister, wat ook nuttig lijkt, is uw voornemen om een neutraal instrument uit te bouwen zoals het crossmediaal meetsysteem dat u voorziet in het kader van de digitale transformatie van de mediasector. Dat zou in het voordeel zijn van de hele sector. Wij denken dat de voortrekkersrol van de openbare omroep daar ook nuttig kan zijn.

Ten slotte, de bevoegdheid voor mededinging zou ook gerust naar het Vlaamse niveau mogen komen. Dan zou het voor u gemakkelijker zijn om het mediapluralisme te behouden.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Collega Coenegrachts, dank voor uw vraag, die wel een heel breed spectrum aan topics opent.

Mevrouw Van Werde, u zegt dat er kansen zijn blijven liggen bij de toekenning van de FM-frequenties. Denkt u dan bijvoorbeeld aan de piste om Klara af te schaffen? Daarover was de minister heel duidelijk: daar zullen we niet aan tornen. Dat kan gewoon niet.

U maakte wel een terecht punt over het crossmediaal meetsysteem. Daar is zo'n nood aan en er zijn middelen voor voorzien. Dus, minister, wanneer denkt u daar te kunnen landen?

In essentie zijn synergieën inderdaad niet per se slecht. Het heeft ervoor gezorgd dat het media-ecosysteem in Vlaanderen het beter doet dan in de omliggende landen. Kijk maar naar de participaties van Vlaanderen in Nederlandse mediabedrijven: daar staan wij heel sterk. Concentratie daarentegen mag niet te ver gaan. Als je bij een minimum van twee bedrijven belandt en er valt dan nog een af, ja, dan ben je in een totalitair regime beland. Daar moeten we zeker over waken.

We moeten het ook niet alleen over nieuwsmedia hebben. Nu ben ik het wel heel breed aan het trekken. We moeten ook de audiovisuele productie bekijken. Gisteren hadden we het in de plenaire vergadering nog over de discussie naar aanleiding van de stemming over het VAF-decreet (Vlaamse Audiovisueel Fonds). Het ging over een eventuele nieuwe definitie van wat een onafhankelijke producent is. Ik ben daar heel huiverig over, maar we moeten er wel op toezien hoe die definitie wordt aangepast aan de nieuwe realiteit. De nieuwe realiteit zal waarschijnlijk zijn dat binnen een paar jaar alle audiovisuele productiehuizen internationaal zullen worden overgekocht of verankerd zullen zijn of in een participatie zullen zitten. Als dat de nieuwe realiteit wordt, dan hollen we het VAF uit, maar dan wil ik koste wat het kost dat we erover nadenken dat we waarborgen dat er geen Vlaamse subsidies doorsluizen naar internationale bedrijven.

Het is nu wel echt heel veel op een hoopje, minister, maar ik hoop dat u toch een reflectie kunt geven bij alles wat we zeggen.

Ten slotte, u weet dat ik, behalve voor de monitoring van de mediaconcentratie, al heel lang vragende partij ben om ook inhoudelijk te monitoren. Kunt u daarvoor eventueel via de VRM of het Steunpunt Media een bijkomende opdracht geven? Misschien hebt u daarop al geantwoord. Dat deel van de vergadering heb ik niet gehoord. Hoe staat het daarmee?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Het zijn interessante maar brede vragen van collega Coenegrachts. We gingen inderdaad het Mediaconcentratierapport in Vlaanderen 2021 nog eens bespreken in deze commissie. Dat doen we jaarlijks. Daar komen altijd aanbevelingen uit. Daar gebeurt achteraf niet zoveel mee. Dat is niet gemakkelijk. Wij vragen inderdaad al jaren om alstublieft de VRM te betrekken bij de Mededingingsautoriteit. Moet je daarvoor zowel Vlaamse decreten als federale wetten wijzigen? Wel, dan moeten we daar misschien eens werk van maken.

We hebben nog geen planning gemaakt om dat rapport van de VRM te bespreken. Ik stel voor om dat dit jaar eens te combineren met de studie waarmee collega

Coenegrachts zijn vraag om uitleg begon. We moeten dat eens wat breder opentrekken. Zeker nu de minister aan het Mediadecreet aan het sleutelen is, kunnen we nog tot een aantal interessante dingen komen om daar dan verder mee te werken.

Dit komt altijd terug. Het wordt steeds geconcentreerder. Er is misschien qua macht niet veel aan te doen. Collega Van Werde heeft daar gelijk in: om te overleven moet men samenwerken. We moeten het niet altijd eens zijn, maar het kan natuurlijk niet dat we op de duur, binnen x aantal jaren, nog één groot mediaconcern hebben dat het op het commerciële vlak allemaal beheert. Hopelijk is de VRT er dan ook nog.

Ik vind dat allemaal heel interessante vragen, maar het is moeilijk om daar vanuit de politiek decretaal de juiste dingen in te doen. We moeten deze vraag misschien eens wat diepgaander stellen als er dan toch aan het Mediadecreet wordt gewerkt.

Minister, ik weet niet hoe u daartegenover staat. Ik heb u daar ook nog niet over gesproken. Ik denk dat dit in elk geval een open debat kan zijn.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, dank u wel voor de vragen. Collega Coenegrachts, wat de VRM betreft, we staan uiteraard in contact met hen, ook via ons departement, uiteraard met respect voor de autonomie van onze regulator. Dat spreekt voor zich.

Collega Van Werde, wat de landelijke radiozenders betreft: vorig jaar hebben we het Mediadecreet aangepast, precies om die beoordeling en die beautycontest te organiseren. U weet dat er in het oude decreet vijf criteria waren om de landelijke radio's te analyseren en om die frequenties toe te kennen. Dat gaat over het soort radio dat ze maken, het radioformat als eerste criterium. Ten tweede gaat het over media-ervaring, ten derde over het financieel plan, ten vierde over het businessplan. Ten vijfde gaat het over wat u kunt doen ten aanzien van de FM-techniek, naar zendstudio, naar masten toe, enzovoort. Begin vorig jaar hebben we daar met het Vlaams Parlement een zesde criterium aan toegevoegd, namelijk de initiatieven die men neemt rond digitalisering richting DAB+ en internetradio. Diversiteit van het medialandschap is als dusdanig geen criterium dat we decretaal voorzien hebben. Het zou voor mij dus ook niet toegestaan zijn om dat in de analyse te integreren. Ik zou bijvoorbeeld niet mogen zeggen: 'DPG Media heeft twee merken. Ik zal er eentje uit halen, dan is het diverser, en het toekennen aan een nieuwe mediagroep, bijvoorbeeld Studio100.' Dat is een redenering die niet kan op basis van het Vlaams Mediadecreet zoals wij het recent aangepast en aangevuld hebben.

Wat wel voorzien is in het Mediadecreet, en dat is absoluut geen detail, is natuurlijk dat elk van die radio's ook een autonome nieuwsredactie moet hebben. Dat zorgt er natuurlijk wel voor dat ook op het vlak van toegevoegde waarden naar nieuws, informatie en duiding toe, elk van de radiozenders, of ze nu tot een grote klassieke groep behoren of tot de nieuwe spelers, allemaal een grote toegevoegde waarde hebben voor de diversiteit van het nieuws omdat ze allemaal een autonome nieuwsredactie hebben. Dat kun je niet omschrijven als diversiteit. Ook Qmusic en Joe hebben daar hun eigen identiteit en hun eigen hoofdredactie die erop toeziet dat zij ook hun eigen weg bewandelen op het vlak van nieuws en informatie. Dat is nog een belangrijke precisering. Daarover waren we het ook eens in het parlement, dat dat de goede criteria waren.

Ik sta er altijd een beetje van versteld dat als de minister dan de regels toepast zoals ze afgesproken zijn, naar de letter en met heel veel precisie en met heel veel inspanningen van elkeen, dat toch nog altijd opnieuw in vraag gesteld wordt. Ook de discussie gisteren over de VRT begrijp ik niet, omdat we nog maar in december de beheersovereenkomst van de VRT goedgekeurd hebben, eigenlijk met applaus – ik denk dat

ik dat mag zeggen, ik zie collega Segers knikken – van de meerderheid en de oppositie. Daar zitten toch heel wat positieve elementen in. Dat is volledig conform de resolutie van de meerderheidspartijen van het Vlaams Parlement. En dan hoor ik dat, zodra ik al die regels toepas op een naar mijn oordeel correcte wijze, men onmiddellijk al zegt dat je bepaalde FM-frequenties van de VRT moet afnemen. Eerlijk gezegd, dan breekt mijn klomp een beetje. Iedereen mag zijn mening hebben, maar ik houd er wel van dat we consequent zijn aan de lijnen die we zelf uittekenen.

Collega Van Werde, u weet dat een coherentie van bevoegdheden en het liefst op het niveau van Vlaanderen ook een van mijn stokpaardjes in het mediabeleid is. Ik geloof effectief dat dat kan bijdragen aan de ondersteuning van sterke media. In dat verband verwijs ik ook naar het initiatief dat collega Brouwers met een aantal collega's heeft genomen in de Senaat om de bevoegdheden inzake mediabeleid sterker en coherenter te regelen op Vlaams niveau.

Wat het crossmediaal meetsysteem betreft, daar hebben we samen met de verschillende partners al heel belangrijke stappen gezet. We zijn daar zeer ver gevorderd. Het consortium is aan het bekijken wat juridisch de beste weg is om vooruit te gaan. U herinnert zich van een vorige vraag om uitleg van collega Brouwers dat er effectief vragen kunnen zijn over Europees recht en Europees mededingingsrecht. Dat is het geval voor onze projectoproep rond media-innovatie. Ook hier is men aan het kijken wat de beste weg is op het vlak van mededinging naar aanmelding en dergelijke toe.

Dan kom ik aan de discussie over de middelen van het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF), dat die de Vlaamse bedrijven moeten ondersteunen en vooral niet naar het buitenland mogen vloeien. We zijn dat nu aan het bekijken in het kader van de discussie over de definitie van onafhankelijke producenten, wat hier ook al herhaaldelijk aan bod is gekomen. Ik verwacht dat we daar de komende jaren vooruitgang in kunnen boeken. Vandaag is het inderdaad zo dat productiehuizen die geïncorporeerd zijn met een buitenlandse speler, in aanmerking komen voor VAF-ondersteuning, terwijl dat niet het geval is voor diezelfde productiehuizen wanneer zij met Vlaamse omroepen gefusioneerd zijn of deel uitmaken van die groep. Dat is een van de onlogische situaties die we zeker moeten bekijken, want ik steun uiteraard de redenering dat we zoveel mogelijk ook de eigen sector moeten ondersteunen, uiteraard ook met respect voor de Europese mededingingsregels die ter zake ook wel een impact kunnen hebben.

Wat betreft de timing en de reflectie die collega Brouwers naar voren schuift: we gaan dat kunnen bekijken in het kader van de herziening van het Mediadecreet. De timing van de herziening is dat we dat dit jaar proberen te bekijken samen met de diverse stakeholders uiteraard, de VRM, onze Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC), enzovoort.

Er zijn veel vragen aan bod gekomen. Ik weet niet of ik alles beantwoord heb, maar het was nogal een ruim debat. Het is altijd interessant om die reflecties hier ook uit te wisselen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Blijkbaar ben ik verantwoordelijk voor een gebroken klomp van de minister. Voor alle duidelijkheid: ik stel het compromis dat de beheersovereenkomst geworden is niet in vraag, maar ik neem aan dat het aan de parlementsleden en aan het parlement is om ook op een andere manier en op langere termijn naar zaken te kijken, en soms wat meer ideologisch een punt te maken vanuit hun fractie of hun partij. Minister, ik engageer mij dus, als u eraan zou twijfelen, voor de volledige uitvoering van de beheersovereenkomst, maar ik leg daar ook af en toe een liberale visie naast. Ik neem aan dat dat net de bedoeling is van het parlementaire debat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Klaas Slootmans aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de verkoop van de krantenwinkels van bpost aan de gokgroep Golden Palace
– 1598 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Zoals u weet kondigde bpost afgelopen maand aan dat er een overnameovereenkomst gesloten was met het gokbedrijf Golden Palace, waarbij de verkoop geregeld werd van 170 of 175 krantenwinkels met als gevolg dat binnenkort het gokbedrijf ongestoord gokactiviteiten zal kunnen ontplooien aan stations, ziekenhuizen, schoolomgevingen, enzovoort.

De verkoop van die krantenwinkels laat bij heel wat mensen natuurlijk een bijzonder bittere en wrange nasmaak na, aangezien bpost tot nader order voor de helft in overheidshanden is. Wettelijk gezien valt het momenteel onder de wet op de autonome overheidsbedrijven. In die context is het natuurlijk moeilijk te vatten dat net een dergelijk overheidsbedrijf verantwoordelijk is voor het verlagen van de drempels voor toch een maatschappelijk destructief gegeven als gokken.

Die drempelverlaging gaat natuurlijk niet alleen over de strategische locaties. Het gaat ook over het feit dat de controles om de gokkers te weigeren op basis van de elektronische databank EPIS (Excluded Persons Information System) veel minder streng zijn in dergelijke krantenwinkels en gokkantoren dan bijvoorbeeld in casino's – wat op zijn beurt een vorm van concurrentievervalsing is, maar dat is uw winkel.

In de pers gaf u al aan dat dat diametraal botst met de doelstellingen van zowel de Vlaamse als de Federale Regering. Anderzijds stoorde me daarbij dat uw partij natuurlijk lid is van de Federale Regering die via de bestuursraad het mandaat gegeven heeft aan het management van bpost om de verkoop te gaan regelen. Ik verdenk u er zeker niet van dat u met twee tongen spreekt. We hebben allemaal uw verontwaardigde reactie gezien in het nieuws. Die was geloofwaardig, lijkt me. Het blijft wel een feit dat uw partij er op zijn minst deels voor verantwoordelijk is dat binnenkort sociaal zwakkeren en misschien ook middenklassers, maar vooral ook jongeren in de malaise gestort zullen worden als gevolg van dergelijke gokkantoren.

Wat de verkoop betreft: naar wat ik begrijp en lees is het kalf al verdronken en ziet het ernaar uit dat er gewoonweg geen weg terug is. Minister, hierdoor rijst de vraag welke flankerende maatregelen u, zowel vanuit uw bevoegdheid Media, maar zeker ook vanuit de bevoegdheid Jeugd zult nemen om de maatschappelijke schade, die er toch zeker en vast zal komen, van deze overeenkomst alsnog te beperken en ervoor te zorgen dat deze krantenwinkels geen laagdrempelige veredelde goktenten worden.

Plant u een overleg met minister De Sutter en eventueel met minister Van Quickenborne in functie van het volgende beheerscontract tussen bpost en de Belgische staat, om te bekijken of dergelijke deals in de toekomst vermeden kunnen worden?

Minister Benjamin Dalle: Collega Slootmans, bedankt voor de vraag. U hebt inderdaad kunnen vaststellen dat ik kritisch reageerde op het feit dat een federaal overheidsbedrijf als bpost zijn krantenwinkels verkoopt aan een gokbedrijf waardoor de gokindustrie 170 verkooppunten verwerft in metro- en treinstations, winkelstraten, shoppingcentra, op plaatsen die strategisch, laagdrempelig en zeer toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren.

Dat een deal hoegenaamd mogelijk is in een bedrijf waar de overheid het merendeel van de aandelen heeft, vind ik redelijk stuitend, net op een moment dat we gokverslaving sterker willen aanpakken vanuit de federale en de Vlaamse overheid. Die reactie kwam er natuurlijk vanuit een buikgevoel, dat geef ik toe, maar ook uit mijn bevoegdheden Jeugd en Media. Als minister van Jeugd is het mijn zorg om te vermijden dat jongeren en kinderen gokverslaafd worden. Dat is evident ook een prioriteit voor de hele Vlaamse Regering, in het bijzonder ook van minister Beke, die onder meer de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) ondersteunt om dat precies aan te pakken.

Ook als minister van Media ben ik natuurlijk bezorgd over gokverslaving. In dat verband verwijs ik naar het plan dat de VRT uitgewerkt heeft en dat hier ook is toegelicht in uitvoering van de beheersovereenkomst om gokreclame tot een minimum te herleiden de komende jaren en om meer aandacht te hebben voor sensibilisering tegen gokken. De openbare omroep moet daarbij een voortrekker zijn in ons medialandschap. Ik hoop trouwens ook dat de private omroepen daar nog verder gaan. Ze zetten ook al een aantal stappen, maar ik hoop dat ze ter zake nog verder gaan.

Wat betreft de situatie bij bpost, heb ik begrepen dat het gaat over een beslissing van het management dat zei dat het het mandaat dat gegeven werd door de raad van bestuur uitgevoerd heeft. Diezelfde dag heb ik nog contact gehad met minister De Sutter, die zoals u ook hebt kunnen lezen, mijn zorgen ter zake deelde. Ze heeft ook aan het management laten weten dat dat voor wat haar betreft niet door de beugel kon, dat dat niet voor herhaling vatbaar is. Zij volgt dat ook verder nauwgezet op.

Wat mij betreft, vind ik dat voor elk overheidsbedrijf zou moeten gelden dat het minimaal niet de doelstellingen van diezelfde overheid tegenwerkt. Dat lijkt me nogal essentieel te zijn. In het overheidsbedrijf waar ik politiek verantwoordelijk voor ben, de VRT, wordt dat soort afspraken in de beheersovereenkomst gemaakt. Bij bpost is er ook een beheerscontract. Het is een ander soort bedrijf. Ik verwijs nog even naar de discussie daarnet met collega Coenegrachts, over de ideologische vraag bijvoorbeeld rond liberalisering of gedeeltelijke privatisering van overheidsbedrijven. Dat komt af en toe ook wel eens terug. De VRT is 100 procent eigendom van de Vlaamse overheid. Bpost is sinds ruim tien jaar ook voor 49 procent afhankelijk van een Scandinavisch privaat bedrijf. Dat heeft ook een impact op de governance en daar zijn blijkbaar andere regels.

Minister De Sutter heeft bijvoorbeeld geen regeringscommissaris in de raad van bestuur, wat ik wel heb. Dat maakt dat er ook andere regels gelden. Nogmaals, voor mij zou het principe moeten zijn dat elk overheidsbedrijf ook gehouden is om de overheidsdoelstellingen minstens niet tegen te werken. Dat lijkt me het absolute minimum. In dit concrete dossier is dat wel het geval geweest. Ik betreur dat. Ik vind het ook jammer dat er niet op teruggekomen kan worden, maar ik kan daar voor het overige alleen maar akte van nemen.

De oplossing om tegen te gaan dat die 170 verkooppunten ook verkapte gokkantoren zullen worden ligt in de federale wetgeving rond gokken. Ik heb daar ook al eerder een gesprek over gehad met federaal collega Van Quickenborne. Mijn kabinet heeft toevallig morgen een meeting ingepland rond die problematiek. Het is duidelijk dat de federale gokwetgeving aangescherpt moet worden. Het is natuurlijk ook een bredere problematiek dan de krantenwinkels van bpost. We moeten daarin een sterk geïntegreerd beleid hebben dat gokken en gokverslaving tegengaat. Ik verwacht ook dat de aanscherping van de federale wetgeving er snel kan komen en dat die ook garanties kan bieden dat die de nadelige gevolgen van de jammerlijke verkoop van die winkels van bpost kan milderen.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik geloof u oprecht wanneer u zegt dat u deze verkoop betreurt. Maar inderdaad stelt zich de vraag hoe die afkeuring zich zal vertalen in concrete maatregelen die toch vermijden dat die krantenwinkels uitgroeien tot veredelde gokkantoren en de nodige sociale ellende zouden gaan genereren. U verwijst dan naar het overleg met de Federale Regering dat er morgen blijkbaar aankomt. We vernemen ook van die hoek dat men nu werkt aan nieuwe regelgeving waarbij een krantenwinkel niet meer als krantenwinkel aanschouwd zou worden wanneer bijvoorbeeld 80 procent van zijn omzet gerealiseerd wordt met gokactiviteiten en dus de facto geen krantenwinkel meer is.

De vraag stelt zich natuurlijk of dat voldoende zal zijn en of er geen bijkomende fiscale of drempelverhogende maatregelen nodig zullen zijn die u dan eventueel samen met minister Crevits, bevoegd voor Economie kunt nemen. Dat lijkt me voor jongeren een absolute noodzaak. Het is ook al gezegd dat in die gokkantoren en in die krantenwinkels de gokspelletjes niet gecontroleerd worden via een EPIS-databank. In dat kader lijkt het me wel opportuun om daar eventueel, als het op federaal niveau niet gebeurt, vanuit onze economietak toch bijkomend instrumentarium voor te leveren.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Collega Slootmans, dit is absoluut een pertinente vraag. Ik ben blij met het antwoord van de minister. Maar dat hadden we ook al via de pers vernomen. Ik ben het er volmondig mee eens. Alle collega's weten dat ik ook al in de vorige legislatuur op deze nagel heb geklopt en dat ik echt wil komen tot een compleet verbod op gokreclame.

U wees erop dat het niet kan dat overheidsbedrijven andere dingen doen dan wat de doelstellingen zijn van de regeringen. Inderdaad, op Vlaams niveau hebben wij al aan de VRT gevraagd om de gokreclame af te bouwen. Nu komt het eropaan om tot een absoluut verbod te komen. Ik heb dat de vorige legislatuur geprobeerd, maar dat bleek toen een federale materie te zijn. Ik denk dat we nu met voldoende zijn om daar aan de kar te trekken. We weten dat gokreclame een heel sterke trigger is voor mensen die kampen met een verslaving of die ex-gokverslaafde zijn. Het is een onmiddellijke trigger.

Reclame is één zaak. En dat de VRT zich daar engageert, is zeker goed. Maar wanneer nu ook blijkt dat laagdrempelige krantenwinkels op strategische plaatsen de facto gokkantoren zullen worden, dan gaan echt wel alle alarmbellen af. Dus, minister, ben ik blij dat we de regels zullen verstrengen. Dat gaat volledig in lijn met de resolutie die we kamerbreed hebben goedgekeurd om gokverslaving aan te pakken. Dit verwoest letterlijk levens en families. Ik ben zeer regelmatig in contact met ex-gokverslaafden of met mensen die een relatie hadden met gokverslaafden en die hun hele hebben en houden, tot en met hun huis, zijn kwijtgeraakt als gevolg van de verslaving van hun partner. We moeten dat aanpakken.

Op federaal niveau moet er veel werk gebeuren, maar we kunnen ook in Vlaanderen veel doen. Brussel heeft voor de MIVB een verbod uitgevaardigd om op de bussen en in de stations gokreclame te tonen. Wij kunnen dat in Vlaanderen ook voor De Lijn doen. Een andere piste lijkt mij die van de lokale besturen. Zij hebben vaak overeenkomsten voor reclameborden met bedrijven als Clear Channel. Men zou de lokale besturen kunnen oproepen om die contracten enkel af te sluiten met outdoor reclamebedrijven die zich engageren om geen reclame van gokbedrijven te plaatsen. Dat is natuurlijk heel moeilijk, want dat zijn net de grootste adverteerders.

Er ligt dus nog heel veel werk op de plank. Minister, ik wil u en de Vlaamse Regering oproepen om te bekijken wat we vanuit Vlaanderen nog meer kunnen doen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): De beslissing van bpost is natuurlijk een puur commerciële beslissing, die op zich in een commerciële logica te begrijpen is. Krantenwinkels zijn een uitstervend ras. Het is een steeds meer verlieslatende sector. Ik weet waarover ik spreek: ik ben opgegroeid in een krantenwinkel. Mijn ouders hebben er nog een – een echte, collega Slootmans, ook als de definitie wordt aangepast. Dat is inderdaad niet zo makkelijk. Ik onderschrijf dat het gevaar bestaat dat een aantal zeer strategisch gelegen en zeer laagdrempelige winkels worden omgevormd tot… Ja, het zijn hier 'gokpaleizen' genoemd. Je kunt het niet anders noemen. Dat is een gevaar waarvoor we aandachtig moeten zijn.

Minister, ik steun uw uitlatingen in de pers ten volle. Ik heb begrepen dat de minister van Justitie wel degelijk aan zaken werkt die verstrengingen zullen inhouden. Het gaat dan niet alleen om wat wel of niet een krantenwinkel is. Ze zullen met onder meer identiteitscontroles minderjarigen of mensen die een gokverslaving hebben gehad identificeren en op die manier de drempel om te gokken verhogen.

We kunnen hier veel tegen elkaar zeggen, maar de mogelijkheden binnen Vlaanderen zijn op dat vlak beperkt. We mogen en kunnen inderdaad opnieuw op het federale niveau rekenen. Ook daar is elk duwtje in de rug goed meegenomen. Ik denk dat men daar ook wel overtuigd is van de noodzaak. Het zal inderdaad daar moeten gebeuren. Wij hebben daarvoor uiteraard alle vertrouwen in de minister van Justitie.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega Slootmans, mijn eerste inschatting is dat sterkere controles en dergelijke behoren tot de bevoegdheid van de federale inspectie. In elk geval, de definitie van wat een krantenwinkel is, behoort niet tot mijn Mediabevoegdheid. Maar ik wil zeker eens bekijken of er binnen de Vlaamse bevoegdheden aanknopingspunten zijn. Op het eerste gezicht was mijn indruk dat dit vooral een federale aangelegenheid is. Maar we zullen dit zeker bekijken.

Mevrouw Segers, ik ben niet op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot de bussen van De Lijn. Ik weet dat Koen Geens, toen hij federaal minister van Justitie was, het standpunt heeft ingenomen dat hij het beter vond dat er op de bussen van De Lijn geen reclame voor gokken zou te vinden zijn. Maar ik moet toegeven dat ik de laatste stand van zaken niet ken. Ik zal dat nakijken. Maar natuurlijk, een en ander wordt wel zonder voorwerp als we een algemene regelgeving hebben op federaal niveau. Dat is wat wij proberen te doen met de federale collega Van Quickenborne, namelijk de aanpassing van de federale wetgeving. Dat is wel belangrijk.

Als minister van Media moet ik signaleren dat gokreclame ook een deel van de reclame-inkomsten van mediabedrijven uitmaakt. Dat speelt in het businessplan van bedrijven een rol. Ik pleit er wel mee voor om gokreclame strikt te beperken, op voorwaarde dat er een 'level playing field' is tussen alle sectoren en alle bedrijven. Het kan bijvoorbeeld niet dat de mediasector beperkt wordt in zijn mogelijkheden en dat men in andere sectoren nog veel meer mogelijkheden heeft. Dat kan voor mij ook niet. Ik dring dus aan op een strenge regeling ten aanzien van gokreclame, maar ook op een regeling die een gelijk speelveld tussen de bedrijven en de sectoren garandeert. Dat is voor mij een heel belangrijk punt.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Minister, ik begrijp, zoals de heer Coenegrachts aangaf, dat uw instrumentarium beperkt is en dat u hiertegen niet in een-twee-drie een dam kunt opwerpen. Het zijn vooral in zekere zin vijgen na Pasen. We moeten elkaar wat dat betreft geen Liesbeth noemen. Maar dat betekent

natuurlijk niet dat we bij de pakken moeten blijven zitten. We moeten er alles aan doen om de schade te beperken. Dat kan inderdaad gaan om campagnes over de gevaren van gokken. Maar dat kan ook gaan om fiscale maatregelen ten aanzien van dergelijke bedrijven. Daar is niet op ingegaan. Indien het federale niveau zijn werk niet doet, waarom dan geen Vlaamse wetgeving in functie van onze bevoegdheid Economie die de drempels naar dergelijke gokspelletjes verhoogt? De suggesties van mevrouw Segers lijken in dat verband zeker nastrevenswaardig. Mits enige wil zijn er zeker doortastende maatregelen mogelijk. De vraag is alleen of die wil aanwezig is. We zijn het er allemaal over eens dat dit toch een bijzonder destructief maatschappelijk gegeven is waartegen we als overheid een vuist moeten maken.

Daarmee mag ook weer niet gezegd worden dat we het gokken moeten criminaliseren. Dat pad moeten we ook niet opgaan. Maar gokverslaving, het aanzetten tot gokken en het verlagen van drempels tot gokken: daar moet je natuurlijk wel een rode lijn trekken. Ik denk dat iedereen het wat dat betreft toch wel eens is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het advies van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende kinderarbeid in de media
– 1655 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, eind januari gaf de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC) op eigen initiatief een advies betreffende kinderarbeid in de mediasector. Het advies focust grotendeels op de regelgeving inzake kinderarbeid, wat een federale bevoegdheid is. Toch ben ik er zeker van dat u, als minister van Media, dit advies met aandacht gelezen hebt.

Het accent in dit advies ligt op influencers die inkomsten verwerven door de content die ze maken. Dat er rond dit thema een en ander beweegt, is absoluut een goede zaak. Dit komt met de regelmaat van een klok aan bod in de commissie.

Op het federale niveau werkt men aan een update van de 'aanbevelingen voor influencer-marketing' en aan een wetsvoorstel omtrent de bescherming van minderjarige influencers. U antwoordde op een schriftelijke vraag van collega Perdaens dat u ernaar streeft om met een 'influencer code' naar buiten te komen tegen eind januari 2022. In december 2021 werd het 'Content Creator Protocol' (CCP) van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) gepubliceerd waarin de thema's commerciële communicatie, minderjarigen en haatspraak worden behandeld.

Het advies focust op drie bezorgdheden.

Ten eerste is er de berekening van de toegelaten werktijd: dagen versus uren. De SARC pleit voor een systeem dat de werkelijk gepresteerde tijd in aanmerking neemt want door het optellen van uren in plaats van dagen is een betere spreiding en flexibiliteit mogelijk.

Ten tweede: kindvloggers en het verbod op kinderarbeid. Heel wat minderjarigen zijn aan de slag als influencer via sociale media en maken content in diverse vormen. Vaak start dit als een onbetaalde hobby maar de familie helpt hen dan vaak met het maken van foto's en video's. Zo wordt het een bron van inkomsten. Als dit op regelmatige en herhaalde basis tegen vergoeding gebeurt, dient een individuele afwijking aangevraagd te worden. Die wordt behandeld door de arbeidsinspectie.

Uit het antwoord op een parlementaire vraag van collega Anja Vanrobaeys in het federale parlement blijkt dat de arbeidsinspectie nog geen aanvragen voor een toelating van kinderarbeid ontvangen heeft voor vloggers en influencers op sociale media. Maar er zijn er daar toch heel wat aanwezig. Dat is opmerkelijk, zegt de SARC, en dit kan duiden op een gebrek aan kennis van het wettelijk kader in hoofde van de ouders van 'kidfluencers' en bedrijven die met hen in zee gaan.

Verder stelt de Arbeidswet dat het werk geen negatieve invloed mag hebben op de ontwikkeling van het kind. Hier vraagt de SARC extra aandacht voor. Er kan immers druk ontstaan bij het kind om content te maken omdat dit tot inkomsten kan leiden. Maar ook de frequentie kan tot stress leiden. Stress is een ziekmaker, zeker bij kinderen op jongere leeftijd, met alle psychologische gevolgen van dien. Dat komt hier ook vaak aan bod.

Ten derde is er het ongelijke speelveld. Er gelden verschillende wettelijke beperkingen voor kindacteurs die werken in de traditionele media. Zij functioneren ook volgens een bepaald script en dragen niet zelf de verantwoordelijkheid voor de audiovisuele inhoud. Online kunnen kinderen echter tegen betaling naar believen audiovisuele inhoud creëren. De druk en verantwoordelijkheid zijn daardoor hoger. Eventuele gevolgen voor het mentale welzijn dus ook.

Minister, hoe en op welke manier zult u de bezorgdheden geuit in dit advies meenemen in een van uw eigen beleidsinitiatieven?

Hebt u hierover een gesprek gehad met uw federale collega's? Welke stappen zullen ondernomen worden op het federale niveau?

Volgt u het vermoeden van de SARC dat er een tekort is aan kennis van het wettelijk kader en de gevolgen voor het mentaal welzijn bij ouders en bij bedrijven die met 'kidfluencers' werken? Hoe zult u dit aanpakken?

Wanneer mogen we van u een presentatie verwachten van de 'influencer code'? Worden bovenstaande bezorgdheden hier ook in behandeld?

Zijn er cijfers aanwezig voor Vlaanderen omtrent het aantal bezoldigde 'kidfluencers', 'young influencers', leeftijdscategorieën, grootteorde van de vergoedingen die in deze sector rondgaan, aantal en type bedrijven die een beroep doen op deze jonge influencers?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Er heerst nog heel wat onduidelijkheid rond het wettelijk kader van influencers en kidfluencers. Het advies van de SARC omtrent kinderarbeid in de mediasector bevat een aantal belangrijke aandachtspunten en voorstellen, rekening houdend met het veranderende medialandschap. Het heeft wel grotendeels betrekking op federale bevoegdheden inzake tewerkstelling. Dat is ook de reden waarom ik het advies onder de aandacht heb gebracht van de bevoegde federale minister van Economie Pierre-Yves Dermagne. Dat is eind vorige maand per brief gebeurd.

Uit de bevraging van Vlaamse influencers van de Universiteit Gent (UGent) en de Arteveldehogeschool die in 2021 op mijn vraag werd uitgevoerd, bleek inderdaad dat de meerderheid van de influencers onvoldoende op de hoogte is van het wettelijk kader.

Onderzoek naar de gevolgen voor het mentaal welzijn van kinderen die actief zijn als influencer is zeer nuttig. Ik weet dat de UGent momenteel onderzoek voert naar kidfluencers en de rol die hun ouders hierbij spelen. Deze onderzoekers zijn trouwens ook betrokken bij het opstellen van onze 'influencer code'.

Specifiek rond kinderarbeid kan de influencer code naar de relevante info en partners verwijzen maar, zoals gezegd, de wetgeving zelf behoort niet tot mijn bevoegdheid.

De afgelopen maanden werden extra inspanningen geleverd om de influencers zoveel mogelijk te betrekken bij het opstellen van de code. We hebben extra initiatieven genomen ten aanzien van wat we initieel hadden voorzien. Dat maakt dat we een kleine vertraging hebben opgelopen ten aanzien van de initiële timing.

Via sociale mediakanalen werden vragen en stellingen verspreid die verband houden met de vier overkoepelende thema's die aan bod komen: welzijn, discriminatie, informatie en privacy, geld. Dat werd via die kanalen ook voorgelegd aan de influencers zelf. Nadat voldoende input van de influencers is verzameld, zal die informatie, opnieuw in samenwerking met de relevante expertenorganisaties, verwerkt worden tot de influencer code. De code zal, door naar de relevante regelgeving en organisaties te verwijzen, handvatten bieden aan de influencers om hun activiteiten op een correcte manier uit te oefenen. Het spreekt natuurlijk voor zich dat dit proces plaatsvindt met respect voor de respectieve bevoegdheden. Ik zal ook verwijzen naar informatie over de federale bevoegdheden. Ik ben niet voor alles verantwoordelijk. Het is de bedoeling om het allemaal coherent samen te brengen in een toegankelijke code en deze de komende maanden af te ronden.

Op uw laatste vraag kan ik geen nuttig antwoord geven. Naast het lopende onderzoek van de UGent ben ik niet op de hoogte van dergelijke cijfers.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, u hebt nog geen concrete timing op die code geplakt. Wanneer mogen we hem verwachten? Ik begrijp dat u grondig te werk gaat en dat u vertragingen oploopt. Kunt u een einddatum geven? Wanneer mogen we die code in het parlement verwachten?

We moeten inderdaad allesomvattend genoeg te werk gaan en de zaken bekijken. Vorige week hadden we het hier over kinderen die geld uitgeven op platforms zoals TikTok door toedoen van 'endorsement'. Hier gaat het over kinderen die geld verdienen en soms moeten verdienen. Dat kan soms extreme vormen aannemen. Nadat mijn vraag was ingediend, verscheen in Het Laatste Nieuws een artikel over 'soft porn'. Dat is toch wel een heel extreme vorm om geld in het laatje te krijgen bij kinderen en jongeren, wat ik heel choquerend vind. En blijkbaar doet TikTok nog veel te weinig om dat van het platform te halen. De discussie is dus echt wel heel relevant en acuut. Die code is nodig. Ik weet niet of u door middel van gesprekken nog iets kunt doen met die platformen.

Ik weet wel dat wij niet de wereld kunnen veranderen, maar wij kunnen toch proberen om vanuit Vlaanderen onze bezorgdheden te uiten. Hebt u daar al iets mee gedaan?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Collega Meuleman heeft de terechte vragen en bekommernissen heel goed geuit. We weten dat de minister ermee bezig is. De influencer code is heel belangrijk. Maar het is ook belangrijk om vanuit Vlaanderen een signaal te geven naar die sociale netwerken als het immens populaire TikTok. Dat is belangrijk, maar uiteraard niet gemakkelijk. Toch moet het gedaan worden om paal en perk te kunnen stellen aan fenomenen als soft porn en om regels te kunnen maken.

Aansluitend, minister, heb ik deze vraag. Wanneer denkt u te kunnen landen met die influencer code? Dat zou een gigantisch verschil kunnen maken. U hebt gisteren in de plenaire vergadering verwezen naar het belang van mentaal welzijn bij jongeren

en het belang van een Acid en andere influencers om dit bespreekbaar te maken. We mogen influencers zeker en vast niet alleen als een probleem bekijken, maar ook als een oplossing. Ik kijk er heel hard naar uit wanneer u ermee gaat landen om met hen goede overeenkomsten te sluiten.

Freya Perdaens (N-VA): Ik wens voor onze fractie aan te sluiten. Dit is een multiproblematiek in principe. Arbeidswetging zit bij de federale overheid. Dat heeft de minister aangegeven. Het is een risicovol gegeven. Collega Meuleman schetste het terecht. Er is heel wat risico op uitbuiting. Er moet oog gehouden worden voor het kader waarbinnen deze jonge influencers bezig zijn. Dus, ik denk en ik wil graag benadrukken, dat die sensibilisering heel erg nodig zal zijn. We hopen dat daar snel werk van kan worden van gemaakt. Evenzeer hopen we niet alleen dat de influencer code – we hebben het hier al vaker over gehad – er weldra zal zijn, ze moet ook degelijk zijn en enigszins, zo mogelijk, afdwingbaar.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Wat de timing betreft ben ik wat voorzichtig. Het is een wat atypisch proces. Het is ook een nieuw soort activiteit voor de minister van Media. Ik heb u al eens gezegd dat de minister van Media vroeger verantwoordelijk was voor televisie, radio en kranten en tijdschriften. Nu zijn die sociale media daar bij gekomen. Ik heb de ambitie getoond om me daar actief in te mengen.

Dat maakt wel dat je niet in een klassiek regelgevend traject zit met de gekende adviesorganen. We zitten hier met influencers die niet altijd gemakkelijk te bereiken zijn. We zoeken ook naar nieuwe methoden om dat te doen. We zijn aan het bijleren, samen met de partner die die overheidsopdracht heeft binnengehaald. Ik durf daar geen strikte deadline op te leggen. De bedoeling is om de komende maanden vooruitgang te boeken. Mocht ik een deadline moeten stellen, dan zou ik zeggen dat ik het tegen de zomer klaar wil hebben, dat is eigenlijk ten laatste. Maar goed, dat is nog vrij algemeen gesteld.

Voor wat de verschillende problemen betreft op TikTok en andere over de vraag naar kinderarbeid maar ook over een aantal excessen zoals het fenomeen van 'soft porn' tegen betaling, daar hebben we twee methodieken voor om dat op te volgen. Ten eerste heb je natuurlijk het overleg met verschillende platformen. We pakken dat aan in het Europese kader met de verschillende wetgevende initiatieven in het Europees Parlement, onder meer ook richting ons voorzitterschap van de Europese Unie in 2024. En een tweede, even belangrijke methodiek, en daar hebben we in Vlaanderen wel sterke beleidsinstrumenten voor, ligt bij mediawijsheid. We moeten ook daar onze mensen, en vooral onze kinderen en jongeren, wapenen tegen dit soort fenomenen en hen wegwijs maken in de verschillende platformen en wat daar wel en niet in hun voordeel is. 'Soft porn' tegen betaling, dat is evident, dat is iets dat moet worden vermeden, al zeker bij minderjarigen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel, minister. We kijken uit naar die code in de zomer en ondertussen denk ik inderdaad dat het een onderwerp is dat snel en nog veel zal evolueren. Het zal nog veel ter sprake komen. Ik ben er vrij gerust in dat u dit zult opvolgen en anders zullen we u daar zeker bij helpen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het toenemende geweld tegen journalisten
– 1671 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Helaas moet ik deze vraag stellen. We zien toch wel een oprukkend en bijzonder verontrustend fenomeen, dat is namelijk het toenemend geweld tegen journalisten. Journalisten wereldwijd, en ook in België, worden meer en meer geconfronteerd met geweld en bedreigingen terwijl ze hun job uitoefenen.

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat enerzijds het vertrouwen in de gevestigde mediamerken als VRT en VTM is toegenomen – dat blijkt uit een studie van VUB-professor Ike Picone via zijn site Nieuwsgebruik.be – maar tegelijkertijd is er een groep mensen die de zogenaamde mainstream media meer en meer zijn beginnen te wantrouwen. Zo zagen we dat journalisten fysiek werden bedreigd en aangevallen, zelfs op betogingen, onder andere die tegen de coronamaatregelen in Brussel. Daarnaast worden ze vaak nog eens online belaagd op sociale media.

Zeker vrouwelijke journalisten en journalisten met een migratieachtergrond krijgen het zwaar te verduren. Mijn vraag was al ingediend toen ik de berichten van Samira Atillah zag die ook zeer bedreigd is geweest. Zij krijgen niet enkel te maken met haat tegenover de media en hun job in het algemeen, maar krijgen ook dagelijks seksistische en racistische bagger over zich heen. De getuigenissen over onlinehaat en doodsbedreigingen zien we online alsmaar toenemen.

In september 2021 hebben verschillende publieke omroepen en mediaorganisaties reeds de Brussels Declaration ondertekend waarbij ze opriepen om de persvrijheid en journalisten te beschermen. Maar sindsdien – we zijn ongeveer een half jaar verder – lijkt het probleem van de veiligheid van journalisten alleen maar toegenomen. Ik heb u, minister, op 14 oktober 2021 hieromtrent een vraag gesteld. U hebt geantwoord dat de VRT al stappen heeft gezet om de veiligheid van haar journalisten te garanderen. Daarover heb ik de volgende vragen aan u, minister.

Wat is uw plan van aanpak om zo snel mogelijk de veiligheid, fysiek en online, van alle journalisten, of ze nu werken voor de VRT of voor een private speler of freelance voor een lokale krant, te garanderen?

Op welke manier gaat u ervoor zorgen dat het vertrouwen in de vierde macht verder nog hersteld kan worden? Want het begrip ‘vierde macht’ komt vandaag toch ook wel onder druk.

Kunt u een stand van zaken geven over de maatregelen die de VRT neemt om de veiligheid van hun journalisten te garanderen?

Kunt u toelichten welke maatregelen de private mediabedrijven – ik weet dat u die niet kunt aansturen als de VRT, maar u kunt met hen in gesprek gaan – reeds hebben genomen om hun journalisten, fysiek en online, te beschermen?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Ik heb de essentiële rol van journalisten en nieuwsmedia voor onze samenleving al meerdere malen benoemd in deze commissie. Het is van het grootste belang dat zij in alle veiligheid hun werk kunnen doen. Bedreigingen tegen journalisten en mediabedrijven zijn ontoelaatbaar, onder welke vorm dan ook.

Ik heb naar aanleiding van de recente gevallen van geweld tegen journalisten en fotografen vorige week een overleg gehad met de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) om te bekijken op welke manier ik hen nog kan ondersteunen om de veiligheid van journalisten te verbeteren. Ik heb ook uitgebreid gesproken met Samira Atillah om te luisteren naar haar bevindingen die inderdaad choquerend en totaal ontoelaatbaar zijn.

We hebben een aantal zaken die we Vlaams kunnen doen, maar er zijn ook zaken die natuurlijk ook federaal moeten worden aangepakt.

Wat mijn eigen verantwoordelijkheid betreft gaat het vooral over de verdere en bredere bekendmaking van het meldpunt voor agressie dat de VVJ in 2019 heeft opgericht. Ik heb naar aanleiding van de vermeende bommelding bij DPG Media gevraagd om die cijfers opnieuw te bekijken en dat beter bekend te maken. Het is heel belangrijk om te benadrukken dat journalisten via de website van de VVJ, telefonisch of via een mailtje of zelfs via sociale media, melding kunnen maken van een geval van agressie. Het meldpunt moet blijvend onder de aandacht worden gebracht. Journalisten moeten weten dat ze meldingen kunnen doen zodat ze voelen dat ze er niet alleen voor staan. Dat is Vlaams een belangrijk punt.

Een aantal andere zaken zijn federaal georganiseerd. Er is de betere samenwerking met de politie. De VVJ heeft ook al contacten gehad met de Federale Politie om te bekijken hoe de veiligheid van journalisten en fotografen, onder meer specifiek tijdens betogingen, zo goed mogelijk kan worden gegarandeerd. De contacten met de politie verlopen goed, er is op het terrein veel goodwill om dat aan te pakken. Uiteraard sta ik ook in contact met federaal collega Annelies Verlinden hierover.

Daarnaast is er ook de justitiële bevoegdheid. Daar dringen wij aan op een strafverzwaring voor geweld op journalisten. Ik ben daarvoor in contact met mijn federale collega-minister van Justitie inzake de herziening van het strafwetboek. U weet dat de vorige minister van Justitie Koen Geens een zeer grondige herziening van het strafwetboek had voorbereid. Boek 2 van het strafwetboek werd met input van experten herwerkt en bevat een bezwaring voor bepaalde beroepen. Ik pleit ervoor dat ook journalisten aan deze lijst van beroepen zouden worden toegevoegd. Dat zou een zeer helder signaal zijn vanuit de overheid dat journalisten een essentiële rol te spelen hebben voor onze rechtstaat en dat een aanval of een bedreiging aan hun adres absoluut ontoelaatbaar is. De aangepaste teksten moeten nog de nodige procedures doorlopen, maar ik heb goede hoop dat het zal lukken om journalisten toe te voegen aan die lijst van personen met een maatschappelijke functie. Dat zou zeker een hart onder de riem zijn van alle journalisten die elke dag het beste van zichzelf geven, soms met gevaar van lijf en leden.

Om hier nog verder vooruitgang in te boeken, heb ik ook een vergadering belegd met de VVJ en een delegatie van journalisten, federaal collega van Binnenlandse Zaken Verlinden en federaal collega van Justitie Van Quickenborne, in afstemming met de Franstalige collega Bénédicte Linard. Ik verwacht daar veel van. Ik hoop ook dat de verschillende fracties hier aanwezig ook in de federale Kamer het voorstel zullen steunen om inderdaad journalisten aan die lijst voor strafverzwaring toe te voegen. Dat zou een zeer sterk signaal zijn vanuit deze commissie, mochten alle fracties zich daar zeer vastberaden achter kunnen zetten. Het is ook een signaal richting de federale overheid om dat ook te integreren in de hervorming van het strafrecht.

Wat betreft het versterken van het vertrouwen in de vierde macht, dat is een belangrijk punt. Het is een breed maatschappelijk fenomeen dat de gevestigde waarden vaak onder druk komen te staan in tijden van polarisering zoals we ze vandaag kennen. Onze instellingen, onze justitiële instellingen, onze politieke instellingen en onze journalistiek staan onder druk. Ik ben, specifiek wat media betreft, van oordeel dat goede onderzoeksjournalistiek en kwaliteitsvolle nieuwsmedia van

essentieel belang zijn. We moeten dat sterk ondersteunen. De Vlaamse nieuwsmedia hebben tijdens de coronacrisis bijzonder sterk werk geleverd en blijven dat ook doen, al moeten ze zichzelf uiteraard ook steeds in vraag blijven stellen.

Ik betreur uiteraard de onlinehaat en de bagger die journalisten te verduren krijgen. Het onlinedebat dient met respect voor alle partijen plaats te vinden en het is trouwens aan politici om het goede voorbeeld te geven en in elk geval geen persoonlijke aanvallen op te starten tegen journalisten. Het debat moet steeds op de inhoud worden gevoerd, nooit persoonlijk tegen journalisten.

In aanvulling van antwoorden op eerdere vragen kan ik preciseren dat het natuurlijk voor de VRT een belangrijke problematiek is en dat hun journalisten aangeven dat ze wel vaker gehinderd worden of zelfs fysiek lastiggevallen worden tijdens journalistieke opdrachten.

De VRT heeft in september vorig jaar de Brussels Declaration mee opgesteld, samen met de RTBF, CBC/Radio-Canada en Public Broadcasters International (PBI). Dat was een initiatief van de verschillende publieke omroepen om op te komen voor de veiligheid van journalisten, vrije media en democratie.

Om daar echt aan te werken, doet de VRT risicoanalyses voor binnenlandse en buitenlandse opdrachten waar het risico bestaat op geweld tegen journalisten en technische ploegen. Op basis van die risicoanalyse kan bijvoorbeeld worden beslist om met anonieme wagens, dus zonder VRT-belettering, naar een opdracht te gaan of om microfoons zonder logo te gebruiken. We hebben dat al een aantal keren op het terrein gezien.

Heel soms wordt gekozen om een groter team te sturen, waarbij meer mensen waken over de veiligheid van het journalistieke team. Wanneer de dreiging dermate ernstig is, worden zelfs extra veiligheidsmensen meegestuurd, maar dit is uitzonderlijk. Tijdens betogingen of acties gaat de VRT regelmatig in dialoog met organisatoren met de vraag om mee te waken over de veiligheid van journalisten op het terrein.

De VRT-nieuwsdienst zet ook in op het aanbieden van sterke opleidingen over de veiligheid van journalisten. Daarnaast hebben verschillende journalisten een Hostile Environment Safety Training, georganiseerd door de European Broadcasting Union (EBU), gekregen. Deze opleiding focust op werken in gevaarlijke situaties. De laatste jaren staat deze opleiding ten dele ook in het teken van de algemene veiligheid tijdens bijvoorbeeld betogingen of situaties die op het eerste gezicht veilig en normaal lijken. Ook over online intimidatie via sociale media en het internet, biedt de VRT opleidingen aan voor journalisten en presentatoren over hoe om te gaan met online aanvallen.

Bovendien heeft de VRT een ombudsman en een interactieteam die met mensen in dialoog gaan op sociale media of via e-mail. Dat kan natuurlijk helpen om geweld, boosheid of agressie tegen te gaan. Zo probeert de VRT-nieuwsdienst ook het begrip en het respect voor het journalistieke werk op peil te houden. Ik verwijs ook naar de zeer interessante filmpjes die Tim Pauwels als ombudsman regelmatig publiceert via de kanalen van de VRT. Tot slot heeft de VRT een vast aanspreekpunt op de nieuwsredactie waar journalisten en ploegen incidenten kunnen melden.

Bij de private mediabedrijven zien we een gelijkaardige aanpak aan die van de VRT om journalisten te beschermen. Het gaat dan over het verwijderen van logo's, het aanbieden van opleidingen, het meesturen van veiligheidsmedewerkers in burger enzovoort. Daarnaast wordt ook niet altijd de naam van de journalist vermeld bij artikelen die gevoeligere thema's behandelen zoals corona of discriminatie om agressieve reacties te vermijden.

Wat online intimidatie betreft, bestaan er bij mijn weten bij de verschillende bedrijven nog geen specifieke protocollen. Dat heb ik wel gezien in andere landen; bijvoorbeeld bij het International Press Institute zijn daar richtlijnen rond. Ik moedig de Vlaamse mediaorganisaties aan om dat ook te bekijken; Dat is ook iets wat we met de VVJ aan het opvolgen zijn.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw zeer uitgebreid antwoord. Ik ben zeer verheugd dat u zich niet alleen bewust bent van de problematiek maar ook dat u daar zeer actief mee bezig bent en daarmee aan de slag bent gegaan. Zoals u zegt, moeten journalisten in alle veiligheid hun werk kunnen doen zonder gevaar voor eigen leven. Dat is essentieel voor onze democratie. Wanneer journalisten schrik krijgen om de waarheid en de feiten te brengen, dan hebben we als samenleving, als democratie een bijzonder groot probleem. Dat gebeurt in vele landen maar we willen vooral niet dat dit in Europa en in ons land gebeurt. Het is dus zeer goed dat u met de problematiek aan de slag gaat. Het is ook goed dat u overleg hebt gehad met de VVJ en Samira Atillah.

Er is wel nog wat werk aan de winkel om het meldpunt van de VVJ voldoende bekend te maken, zeker bij freelancers die dat misschien niet altijd kennen. Misschien kan met de VVJ worden bekeken wat we nog meer kunnen doen. Heeft de VVJ ook zicht op hoeveel meldingen er de afgelopen jaren zijn geweest, en of het gaat om een stijgende of dalende tendens?

Ook de samenwerking met de politie is zeer goed. We moeten daar federaal zeker verder op werken. Daar is de vraag op welke manier een bijdrage kan worden geleverd vanuit het federale niveau. Justitieel hebt u een medestander in onze fractie om het beroep journalist toe te voegen aan de lijst van maatschappelijke functies die in aanmerking komen voor stafverzwaring.

Het is zeer terecht dat u zegt dat de gevestigde waarden onder druk komen te staan en dat politici het goede voorbeeld moeten geven, maar dat wordt heel moeilijk en dat vergt vandaag echt wel een cultuuromslag.

De VRT doet al heel veel: trainingen, het initiatief van de EBU, opleidingen om te leren omgaan met onlinehaat. Ik vind ook dat wat Tim Pauwels post zeer goed is, maar ook dat zou de VRT nog meer kunnen pushen via VRT NWS of VRT.NU. Ze zouden hem bijvoorbeeld een eigen rubriek kunnen geven.

Ik kan begrijpen dat de logo's op de busjes soms worden verwijderd. Wanneer die worden aangevallen tijdens gewelddadige betogingen, is dat materieel een groot probleem. Maar bij het verwijderen van een logo op een micro heb ik gemengde gevoelens. Mensen die worden geïnterviewd, moeten toch ook wel weten wie ze te woord staan. Maar dat is maar een kleine bedenking.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik dank mevrouw Segers voor haar terechte vraag en de minister voor zijn antwoord.

Dit is een brede en algemene problematiek. Mevrouw Segers, uw vraag is gesteld voor het artikel in Apache verscheen over wat vrouwelijke journalisten met een migratieachtergrond te verduren krijgen. Bij het lezen van dat artikel werd ik eigenlijk bijna misselijk. Dat zijn horrorverhalen over wat men zal doen met hun kinderen, wat in hun land wordt gedaan, namelijk ze in stukken hakken enzovoort. Dat zijn de meest verschrikkelijke dingen. Het is niet evident wanneer je zoiets dagelijks moet lezen. Daar blijven mannelijke journalisten misschien wel van gespaard.

Apache bericht over een onderzoek dat Aida Macpherson heeft gedaan en dat is toch wel shockerend. Zij roept inderdaad op om nog een tand bij te steken bij het beleid. Ik kan dat wel volgen. U hebt al op een aantal zaken gewezen zoals het verder sensibiliseren van politiediensten, maar ik denk ook dat dat meldpunt bij de VVJ nog meer bekend moet worden gemaakt. Dat kan vanuit het beleid. Ook bij de VRT moet worden gevraagd om daarover te sensibiliseren, onder meer in programma's over wat die specifieke groep te verduren krijgt, wat dat betekent en wat dat doet met een mens. Ook moeten vrouwelijke opiniemakers van kleur, al dan niet met hoofddoek, worden voorbereid en begeleid. Er moet ook worden gezorgd voor nazorg. Dat gebeurt nu wel met de schermgezichten maar niet bij mensen die daar in programma's komen.

Er moet ook nog meer worden ingezet op sensibilisering bij jongeren, misschien via Mediawijs, om te tonen dat ook woorden niet zomaar onschuldig zijn. Ik denk dat wij hier echt grenzen moeten trekken. Dit onderzoek en de berichtgeving bij Apache zijn toch wel echt shockerend. Minister, kunt u nog verder inzetten op de zaken die hier zijn genoemd?

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Mevrouw Segers, ik begrijp uw vraag en ook de brief van de journalisten. Laat het duidelijk zijn dat journalisten overal en altijd in veilige omstandigheden hun werk moeten kunnen doen. Daar is geen weg naast. Toen ik uw vraag las, vroeg ik me af hoe de minister van Media binnen zijn bevoegdheden die veiligheid kan garanderen. Een veiligheidskorps oprichten als dat al wenselijk is, is niet zijn bevoegdheid of taak. De enige mogelijkheid is dus dat journalisten zelf klacht neerleggen. Maar minister, ik hoor dat u nog andere initiatieven neemt en dat u aan de problematiek werkt.

Geweld tegen journalisten is een zaak, vertrouwen in de media is een andere zaak. Blijkbaar kennen veel mensen het verschil niet meer tussen een feit en een mening. Sociale media doen daar zeker geen goed aan. Wanneer feiten en meningen worden gemengd, dan wordt het wel heel moeilijk om te weten wat waar is en wat desinformatie is.

De kwaliteit van de berichtgeving en de strijd tegen desinformatie zijn in de eerste plaats een zaak van de sector maar ook, zoals u zegt minister, van de opleidingen, onder andere bij de VRT. Minister, u hebt het daarstraks al aangehaald in antwoord op een vraag van collega Coenegrachts. Op 21 maart lanceert u de projectoproep met betrekking tot de strijd tegen desinformatie. Wij kijken daarnaar uit, dit wordt dus vervolgd.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Er zijn nog een aantal vragen gesteld over onder meer het meldpunt van de VVJ. Het is zo dat zij de afgelopen jaren eigenlijk nog niet zoveel meldingen hebben binnengekregen. We zien wel dat er een stijgende lijn in zit maar dat gaat nooit over meer dan tien, twintig à dertig meldingen. Ik kan zeker ook de cijfers laten toevoegen aan het verslag maar u merkt effectief dat nog niet zoveel journalisten de weg daarnaartoe vinden. We hebben daar zeker nog een weg in te gaan. Ik ben ook bezorgd, moet ik toegeven, dat dat nog niet voldoende gekend is, ook bij freelancers, zoals mevrouw Segers terecht aanhaalde.

In overleg met de VVJ kunnen we opnieuw iets doen, zoals we hebben gedaan naar aanleiding van die bommelding bij DPG Media. Toen is er ook een specifiek onderzoek geweest rond die meldingen en zijn er cijfers gepubliceerd door de VVJ. Dat toonde toch wel aan dat het een reëel probleem is.

Wat specifiek de vraag betreft over de maatregelen die de mediabedrijven nemen bij betogingen, met name het logo op de microfoon verbergen, wil ik erop wijzen

dat men, wanneer men vragen stelt, steeds verduidelijkt wie men is. Collega Segers, zelfs wanneer het niet op de micro staat, wordt, op het moment dat de journalist een vraag stelt aan een van de betogers, heel duidelijk gezegd dat men van de publieke omroep is of van VTM. Het is belangrijk dat een journalist zich duidelijk identificeert.

Ik ben ook tevreden om te horen dat jullie, of toch wie hier heeft gesproken, voorstander zijn van die strafverzwaring. Ik denk dat dat een heel sterk signaal zou zijn. Ik denk dat ik er akte mag van nemen dat deze commissie daar unaniem achter staat. Voor het overige hoop ik dat ik alle vragen heb beantwoord. Het is een zeer complex debat waarbij wij eigenlijk de handen in elkaar moeten slaan tussen de beleidsdomeinen Justitie, Binnenlandse Zaken en Media.

Daarom kijk ik ook uit naar het overleg samen met minister Linard, en met de collega's van Justitie en Binnenlandse Zaken om dit op een meer coherente en slagkrachtige manier te kunnen aanpakken.

De voorzitter: Mevrouw Segers heef het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw antwoorden. U bent minister van de Vlaamse media. U hebt zeker en vast de intentie om te doen wat in uw macht ligt en u doet dat ook, voor alle duidelijkheid. Daarover is er tevredenheid.

Maar u bent niet alleen minister van de VRT, maar ook van de private omroepen. De belangrijke partner is de VVJ. Ik volg u als u zegt dat er nog werk aan de winkel is bij de bekendmaking van dat meldpunt, zeker naar freelancers toe, en aangezien u net antwoordde dat de cijfers in stijgende lijn gaan. Uiteindelijk gaan we ook naar het federale niveau moeten kijken om daar zowel op het justitiële niveau als bij Binnenlandse Zaken, met de politie onder andere, te kijken wat er nog meer kan gebeuren. Ik sluit af met wat ik gestart ben te zeggen: als journalisten niet meer het gevoel hebben dat ze zonder gevaar voor eigen leven het werk kunnen doen om de waarheid naar boven te spitten en de burgers te informeren over wat er echt gebeurt, dan hebben we een zeer zwaar probleem voor onze democratie, en die moeten we te allen tijde bewaken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de open brief van de Vlaamse Vereniging van Journalisten over de vergoeding van freelancejournalisten – 1673 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Mijn vraag ligt een beetje binnen dezelfde problematiek, mijn vraag gaat specifiek over de freelancers waarover we het daarnet hadden. De Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) heeft op 2 februari een open brief gepubliceerd aan de Vlaamse nieuwsmediahuizen. De brief gaat over het urgente probleem van de vergoedingen van freelancejournalisten. Deze ochtend hadden we trouwens met minister Jambon ook een debat over freelancers in de cultuursector. Eigenlijk is de problematiek hetzelfde. Wegens de stijgende inflatie volstaan de vergoedingen die freelancers vandaag krijgen – ik weet dat regionale fotografen 3 euro per foto krijgen – minder en minder om hun noodzakelijke kosten te dekken. Terwijl werknemers in loondienst hun loon door de inflatie en gelukkig dankzij indexering zien stijgen met 4 procent, bestaat dat indexmechanisme niet voor freelancers. `Al voor de coronacrisis en de hoge inflatie was de job van freelancejournalist er een waar je je brood mee kon verdienen, maar waar je onmogelijk rijk van

kon worden. Nu worden de freelancejournalisten in de kansarmoede geduwd', stelt de VVJ. De VVJ heeft in haar jaarverslag van 2020 al de precariteit van de situatie van freelancejournalisten door de coronacrisis omschreven. Freelancers vrezen, wegens de grote concurrentie op de arbeidsmarkt, voor hun werkzekerheid want het is een krabbenmand: velen zijn geroepen, weinigen zijn uitverkoren. Er zijn veel gegadigden voor dezelfde job. In die ratrace zit je niet in de positie om hogere vergoedingen te eisen.

De VVJ dringt er bij de mediabedrijven op aan om ten minste al de actuele standaardvergoedingen voor freelancers op te trekken, waardoor die volledig gelijklopen met de loonindexering. Tegelijk vraagt de VVJ om een systeem uit te werken om de traditioneel heel lage vergoedingen voor freelancers structureel te verhogen. Uiteraard is de VVJ er als zelfregulerend orgaan, maar minister, ik kijk toch ook een beetje naar u.

Erkent u de precaire situatie van freelancejournalisten door hun werkonzekerheid en hun lage vergoedingen?

Ik herhaal dat u vooral naar de VRT kunt stappen om maatregelen te vragen. Zult u de VRT en daarna ook de private mediabedrijven aansporen om ervoor te zorgen dat hun freelancers zo snel mogelijk ten minste die indexering krijgen?

Zult u met de Vlaamse mediabedrijven en de VVJ samenzitten om een plan uit te werken dat eindelijk een duurzaam antwoord biedt aan de precaire situatie van freelance journalisten, waarbij een structureel verhogingssysteem van de vergoedingen van de freelancers uitgewerkt wordt en meer werkzekerheid geboden kan worden?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Dank u wel, collega Segers, voor uw vraag. Het spreekt voor zich dat de arbeidsomstandigheden voor journalisten effectief een belangrijk aandachtspunt zijn. Ik verwijs ter zake ook naar uw vraag om uitleg van 6 mei vorig jaar. Ik gaf toen aan dat het grotendeels gaat om een federale bevoegdheid. Mediaondersteuning, wat mijn bevoegdheid is, en de federale arbeidsomstandigheden zijn natuurlijk twee verschillende zaken. Maar dat doet niets af aan het belang van de problematiek.

Het kader voor de arbeidsomstandigheden van journalisten behoort dus tot de federale bevoegdheden. Ik kan hierin natuurlijk een krachtige spreekbuis zijn en mediabedrijven stimuleren om een correct personeelsbeleid te voeren. Dit is ook een van de elementen die aan bod komen in het Sociaal Charter voor de Mediasector waardoor ook de grote mediabedrijven gebonden zijn. Het charter bepaalt dat er correcte vergoedingen voor geleverde prestaties moeten worden gehanteerd, rekening houdend met de concurrentiële omgeving. Voor zelfstandigen moet er worden gestreefd naar een faire vergoeding. In tijden van hoge inflatie, met een automatische loonindexering voor bedienden, is de situatie voor freelancers/zelfstandigen zeker een terecht aandachtspunt.

We zijn en blijven in nauw contact met de VVJ omtrent alle aspecten van het statuut van journalisten en freelancejournalisten. Nogmaals, het behoort niet tot mijn bevoegdheid om arbeidsvoorwaarden op te leggen. Het uitwerken van een plan, waarnaar u verwijst, zou het best in eerste instantie door de sector zelf ontwikkeld worden, om het dan al dan niet aan de bevoegde instanties voor te leggen om het ook regulerend te maken.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): We hebben deze kwestie inderdaad al eerder aangehaald. Ik ben blij dat u ook onmiddellijk verwijst naar het charter dat afgesloten

werd met mediabedrijven van de geschreven en audiovisuele pers. Ik weet dat ik toen ook gevraagd heb of we niet kunnen bekijken – maar dat zal inderdaad federaal moeten gebeuren, en u vindt in mij een voorstander als u dat op tafel legt – of we de honderden miljoenen euro's steun die de geschreven pers vandaag in België krijgt door de verlaging van het btw-tarief en de subsidies aan bpost voor de distributie van de fysieke kranten, niet kunnen koppelen aan voorwaarden. De minste voorwaarde lijkt mij dat mediabedrijven het sociaal charter niet alleen ondertekenen maar ook naleven.

U hebt natuurlijk gelijk dat zo'n plan uitgewerkt zou moeten worden door de sector. Maar als ze zelf niet van plan zijn om dat te doen – en ik kan me voorstellen dat bepaalde bedrijven echt niet van plan zijn om zich aan die oefening te wagen – dan kunt u als minister wel een duwtje in de rug geven om een plan te maken, met daarin op zijn minst een indexering van de erg lage tarieven die freelancejournalisten vaak krijgen en ook aanvaarden. Want dat laatste is ook een probleem: ze aanvaarden die omdat het weigeren van opdrachten niet in de agenda staat van mensen die dolgraag in de media werken. Ze hopen dat ze op die manier aan een vast contract raken.

Het is dus een heel complexe problematiek, die opnieuw raakt aan waarover we het daarnet hadden: het hart van onze democratie. Een kwalitatieve, onafhankelijke journalistiek is gewoon goed voor onze democratie en daar moeten we samen naar streven.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Ik ben het met u eens, mevrouw Segers: het is een heel complexe materie, een heel complexe problematiek. Ik denk dat het in de eerste plaats een problematiek is voor overleg met de sociale partners. Want freelancers zijn zelfstandigen en kunnen toch hun eigen vergoedingen bepalen. Ze zouden dus eigenlijk die index moeten verrekenen in hun facturatie. Het zou toch vreemd zijn als een bedrijf zelf het initiatief zou nemen. Laten we realistisch zijn: zo werkt het jammer genoeg niet.

Los daarvan is er inderdaad een probleem op de arbeidsmarkt. Dat is niet alleen zo bij journalisten. Zo heb ik een vriend die freelance stylist is bij een magazine. Hij klaagt hier ook over en zegt dat hij al minstens tien jaar aan dezelfde tarieven moet werken. Maar als je dat probleem probeert op te lossen door bedrijven hogere uitkeringen te laten betalen, dan zaait dat volgens mij eerder verdeeldheid tussen diegenen die wel goed aan de bak komen en zeker hun job zullen willen behouden, en aan de andere de kant de freelancers die die opdrachten absoluut nodig hebben en die dan nog meer onder de marktprijs zullen gaan, vrees ik, hoe erg dat ook is. Dat is het gevolg van de economische wet van vraag en aanbod.

Ik heb een vraag voor u, minister. Zijn er cijfers beschikbaar over hoeveel freelance journalisten er zijn in hoofdberoep en hoeveel in bijberoep?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Dank u wel voor de bijkomende vragen en opmerkingen, collega's. Collega Segers, u had het over de federale voordelen van het btw-tarief en de concessie aan bpost. Het is dus geen subsidie maar een concessie aan bpost. Het is belangrijk om dat toch even te vermelden. Het is niet zomaar een subsidiëring van de mediasector, hoewel dat soms ten onrechte gezegd wordt. Het is een concessieovereenkomst met bpost, wat niet hetzelfde is als subsidies aan mediabedrijven. Maar het stellen van voorwaarden daaraan is natuurlijk een federale kwestie. Ik kan me inbeelden dat zoiets voor de btw-wetgeving niet gemakkelijk te regelen is.

Het sociaal charter is wel iets dat wij natuurlijk vanuit Vlaanderen sterk onder de aandacht brengen van de mediabedrijven. De voornaamste hebben dat ook ondertekend. Er zijn een veertigtal ondertekenaars, dat werkt dus goed. Ik denk dat het op zich niet vereist is om daarin nog wetgevend op te treden, omdat men daar eigenlijk al ver in gaat.

Collega Van Werde, ik heb de cijfers over de aantallen freelancejournalisten hier niet voorhanden. Ik stel voor dat ik die – mocht ik die gemakkelijker ter beschikking krijgen, maar dat moet ik navragen – laat toevoegen aan het verslag.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u wel, minister en dank u wel, collega, om aan te sluiten. Ik voel toch wel een algemene consensus dat we ons bewust zijn van de problematiek en van de mogelijkheden die er zijn op federaal en Vlaams niveau op het vlak van sociaal overleg, collega Van Werde. Ik denk dat we in eerste instantie toch de werkgevers moeten responsabiliseren dat het echt niet kan dat werknemers in vast dienstverband wel een automatische indexering krijgen maar freelancers constant aan hetzelfde minimumloontje moeten blijven werken, waardoor ze echt in diepe problemen raken.

Ik ben dus blij dat we dezelfde bezorgdheid delen. Laten we hier elk op het niveau waarop we dat kunnen verder mee gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.